

FOKUSPLAN FOR FOSSDALEN

LODSEJER/DYREHOLDER: Størsteparten af arealerne ejes af Naturstyrelsen, som forpagter arealerne ud til græsningslaugene. Arealerne forvaltes af 2 græsningslaug: Husmandsforeningens græsningsudvalg (konventionelt) og Udvalget for økologisk græsning (økologisk).

KOMMUNE:

RÅDGIVER: NF plus varetager rådgivning omkring tilskud og har det økonomiske ansvar.

FOKUSPLANENS FORMÅL

Formålet med denne plan er at sikre, at forvalteren af arealet er bekendt med de vigtigste naturværdier, der findes på arealet, og at der sikres en målrettet forvaltning af arealet, der tager udgangspunkt i disse værdier. I planen beskrives konkrete anvisninger og løsninger på, hvordan det bedst mulige samspil kan opnås mellem naturindhold, driftspraksis, regler/tilskud og økonomi.

MÅLET MED NATURFORVALTNINGEN AF OMRÅDET

1. At skabe et stort, sammenhængende område, hvor der er basis for bevaring og udvikling af en høj biodiversitet, bestående af arter og levesteder, som er knyttet til strand- og ferske enge, moser, heder, klitheder og overdrev.
2. At sikre en ekstensiv (helårs)græsning af arealet med kvæg eller heste, som er udgangspunkt for at sikre gode levesteder for de sjældne arter, som lever i området, herunder insektarter som isblåfugl, moseperlemorsommerfugl, moserandøje og plantearter som nikkende kobjælde, purpurgøgeurt og plettet gøgeurt.
3. At øge antallet af bare sandflader ved at stoppe den nuværende sandflugtsdæmpning
4. At genetablere en mere naturlig hydrologi på arealet ved bl.a. at ophøre med oprensning af grøfter.

BESKRIVELSE AF OMRÅDET

Der er samlet ca. 450 ha i de to græsningslaug. Arealerne fordeler sig over strand- og ferske enge, moser, heder, klitheder og overdrev. Arealernes HNV score fordeler sig mellem 6 – 12. De fleste arealer har en score på mellem 8 – 10.

Afgræsningsperioden er gældende fra 15. marts til 30. november i perioden 15. marts til 31. august er der fastlagt et fast lavt græsningstryk på 0,4 storkreatur per hektar. De økologiske arealer afgræsses primært af malkekvægskvier. Derudover går der på store dele af arealet ca. 70 herford m. tyr. Der tilskudsføres ikke på arealet, hvilket er positivt.

BESKYTTELSE

På arealet findes der beskyttede naturtyper efter naturbeskyttelseslovens §3 (eng, hede, overdrev, mose, sø og beskyttet vandløb). Arealet er omfattet af Natura 2000-beskyttelse (habitat-naturtyper:

klithede (2140), grå/grøn klit (2130), grårisklit (2170) og klitlavning (2190)). Arealet er ligeledes omfattet af arealfredning vedrørende Lien, Fosdalen og Sandmosen af den 22.12.2009.

En mindre nordlig del er omfattet af klitfredning.

OMRÅDETS TILSTAND

Der var på besøgstidspunktet en relativt lav plantediversitet på arealet ifht det forventede potentiale. Der var langt flere blomster uden for hegnet end inden for hegnet. Dette tyder på, at græsningen er for hård. Flere steder var der en kraftig førneopbygning, hvilket indikerer, at arealet ville have gavn af en længere græsningssæson.

SÆRLIGE FORHOLD

Dyrene tages hjem i efteråret, da der ikke er tilstrækkelig med læ og ly til at dyrene kan gå på arealet i vintermånederne.

NST har i efteråret 2019 udarbejdet en naturmålsplan for området. Se denne plan her:

https://naturstyrelsen.dk/media/269531/bilag-5-naturmaalsplan_slettestrand.pdf.

FOKUSPUNKTER

1. SAMMENLÆGNING AF AREALER UNDER ÉT HEGN

BESKRIVELSE: Lige nu er arealet opdelt i mange, mindre hegn, som afgræsses af forskellige dyreholdere. Formanden for græsningslauget mener ikke at det er realistisk at finde én dyreholder, der har nok dyr til at afgræsse hele arealet. Det kan dog være en hindring for at finde en interesseret dyreholder, at arealet lige nu ikke må helårsgræsses.

HANDLING: Af hensyn til den optimale afgræsning på arealet anbefales det at nedlægge de indre hegn, så hele arealet afgræsses under ét hegn. Hverken malkekvægskvier eller de tunge herforddyr passer godt til græsning af så næringsfattige arealer. Derfor bør det overvejes, i stedet at finde ekstensive kvægracer som angus, galloway eller skots højlandskvæg. Gerne suppleret med heste.

INDIKATORER:

2. OMLÆGNING AF TILSAGN

BESKRIVELSE: Lige nu søges der GB på flere (alle?) arealerne, hvilket bl.a. medfører at arealerne brakpudsnes i sensommeren. Herved fjernes fødegrundlaget både for faunaen på arealet, såvel som for de græssende dyr. Desuden indeholder dele af arealet mange dværgbuske (ud over lyng). Derfor kan arealerne ikke opfylde betingelserne for kontrol efter synligt afgræsset (heller ikke selvom der ikke søges GB).

HANDLING: Vi anbefaler derfor, at der fremover søges tilskud med kontrol efter fast græsningstryk. Her er det dog vigtigt, at dyrene presses ind på den del af arealet med dværgbuske, hvis det skal tælles med som støtteberettiget areal. I juni, juli og august må der ikke være samhegning af arealet med arealer med GB og kontrol efter synlig afgræsning.

INDIKATORER: ingen brakpudsning og mindre intensiv drift af arealerne.

3. HELÅRSGRÆSNING UDEN TILSKUDSFODRING SOM MIDDEL TIL AT SIKRE EN HØJ BIODIVERSITET

BESKRIVELSE: Forudsætningen for fokusområdets meget rige plante- og insektliv er en ekstensiv græsning. Det er uhyre vigtigt, at græsningstrykket holdes relativt lavt i sommermånederne, så blomstringen får lov til at udfolde sig maksimalt, til glæde for insekterne. Derimod er det en fordel, at arealet græsses mere i bund i de kolde måneder for at holde græsserne i skak. Den bedste forvaltningsform for arealet er derfor en ekstensiv helårsgræsning, hvor antallet af dyr på arealet er tilpasset til den fødemængde, der er på arealet i vinterperioden. Flere steder på arealet er der en kraftig førneopbygning, hvilket indikerer, at arealet ville have gavn af en længere græsningssæson. Lige nu er det dog ikke tilladt at helårsgræsse arealet, da NST vurderer, at der ikke er tilstrækkelig med læ og ly til at dyrene kan gå på arealet i vintermånederne.

HANDLING: Det vil være en fordel for arealets biodiversitet, hvis et (mindre) antal dyr fik lov til at gå på arealet hele året, så der bliver 'ryddet op' i vegetationen. Hvis det ikke er praktisk at lade køerne gå på arealet hele året kunne det evt overvejes at udsætte et lille antal hårdføre heste på arealet, fx shetlændere eller islændere, som kan blive på arealet hele året rundt.

INDIKATORER: (i) græssende dyr på arealet hele året (ii) Rig blomstring om sommeren (iii) stabile eller stigende bestande af dagsommerfugle og andre insekter

4. GENETABLERING AF NATURLIG HYDROLOGI

BESKRIVELSE: Arealet naturlige hydrologi er lige nu hæmmet af grøfter. Det forventes at genetablering af en mere naturlig hydrologi vil være til gavn for både plantelivet, insektlivet, padder og fugle.

HANDLING: Lukning af grøfter, eller som minimum ophør af oprensning.

INDIKATORER: flere våde arealer

4. GENETABLERING AF NATURLIG EROSION/SANDFLUGT

BESKRIVELSE: Bar jord/sand er en indikator for naturlige forstyrrelser skabt af fx græssende dyr, oversvømmelser, sandflugt og erosion. Disse forstyrrelser skaber dynamik og nye levesteder for mange arter af dyr og planter, og derfor er de med til at øge biodiversiteten. Lige nu dæmpes sandflugten, bl.a. ved at frahegne partier med bart sand.

HANDLING: At øge antallet af bare sandflader ved at stoppe den nuværende sandflugtsdæmpning.

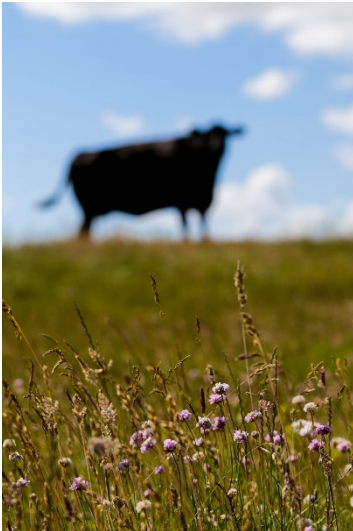
INDIKATORER: Flere arealer med bart sand

NATURTILSTANDSINDIKATORER

Som naturforvalter gør du allerede en indsats for at passe på naturen. Men hvordan vurderer man, om naturen er i en god tilstand, og om den forvaltning man udfører, faktisk virker efter hensigten? Her får du en række indikatorer, som du kan gå direkte ud og kigge efter på dine naturarealer, og som kan give dig et fingerpeg om, hvordan naturtilstanden er på dine arealer lige nu. Indikatorerne består af **3 levesteds/procesindikatorer**, som er valgt ud fra, at de skaber gode levesteder for flest mulige arter, samt **3 dyre/planteindikatorer**, som alle er arter, der findes på dine arealer, og som indikerer, at dine arealer har en høj naturværdi.

Det er vigtigt at huske, at én indikator sjældent kan stå alene, når man skal vurdere naturkvaliteten på et areal. Derfor er det altid en god idé at se på flere forskellige indikatorer på samme tid. Jo flere indikatorer der er til stede på samme tid, jo højere er sandsynligheden for, at arealet giver plads til en høj biodiversitet.

LEVESTEDS-/PROCESINDIKATORER

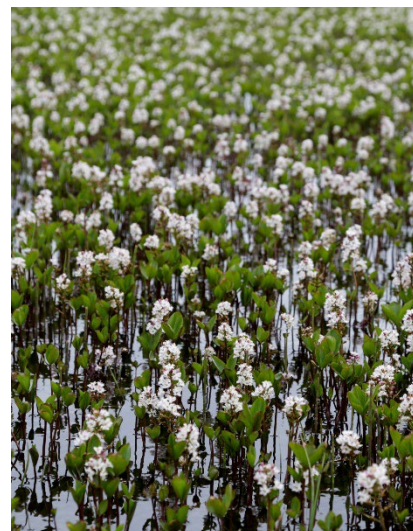
Græssende dyr hele året

Græsning med heste eller kvæg er et vigtigt redskab til at fremme blomsterrigdommen på et areal. Græsningstrykket holdes lavt i sommerperioden, så blomsterne ikke bides ned. En mangel på blomster i landskabet er ofte et tegn på, at græsningstrykket er for højt i sommermånederne. Derimod kan det være en fordel, at arealet græsses mere i bund i de kolde måneder for at holde græsserne i skak.

Bare sandflader

På markerne er bare pletter et dårligt tegn – men i naturen er de en indikator for høj naturværdi! Bar jord/sand er en indikator for naturlige forstyrrelser skabt af fx græssende dyr, oversvømmelser, sandflugt og erosion. Disse forstyrrelser skaber dynamik og nye levesteder for mange arter af dyr og planter, og derfor er de med til at øge biodiversiteten.

Naturlig hydrologi

Naturligt opståede vandhuller/våde pletter, tilførsel af grundvand fra væld og oversvømmelse af enge og ådale er alle vigtige og naturlige hydrologiske processer. Derfor er det en indikator for høj biodiversitet, hvis du har arealer, hvor den naturlige hydrologi får lov til at udfolde sig. På arealer, hvor der findes en naturlig hydrologi kan man ofte finde mange sjældne plantearter, fx flere arter af orkidéer. Naturlige vådbundsarealer er også vigtige for mange typer af vandlevende insekter, padder og fugle.

DYRE-/PLANTEINDIKATORER

Plettet gøgeurt (LC)

Plettet gøgeurt er en orkidé, der blomstrer i juni til august måned. Den er almindelig i Nord- og Vestjylland, men er ellers ret sjælden. Plettet gøgeurt vokser på mager jord på enge, heder og overdrev.

Rødrygget tornskade (LC)

Rødrygget tornskade yngler i lysåbne områder som overdrev og græsningssenge med spredt bevoksning af buske. Føden udgøres primært af store, flyvende insekter, og derfor er arten en god indikator for arealer med høj naturkvalitet.

Isblåfugl (NT)

Hannen har en isblå overside, mens hunnen er brun med orange pletter. Isblåfugl er knyttet til enge og lysninger, hvor værtsplanten musevikke vokser i stort antal. Arten er gået voldsomt tilbage pga tab af levesteder, men også fordi dens levesteder over- eller undergræsses.

FORVALTNINGSTILTAG

AREAL/DE- LAREAL	GRÆS- NINGSTRYK (SK/ha*)	DYRE- RACE(R)	TILSKUDS- FODRING (JA/NEJ)	ANDRE IND- SATSER (fx afbrænding, rydning, slet, ændring i hy- drologi)	TIDSPUNKT FOR IND- SATS

* køer og heste over 6 måneder = 1 SK, geder/får = 0,3 SK

LØBENDE NOTER OM AREALER OG DYREHOLD